

րոն անուանված բոյսարմատը, որ կարմիր ներկ ունի: Իւր ապ-
րանքները միշտ յաջողակ վաճառելով՝ ստանում է ոսկի դրամ.
բերել է տալիս Ռուսաստանից լեղակ, որդան կարմիր (զըրմըզ)
և ամեն տեսակի ապրանք: Խան Պօղոս բէզի առեւտրական
զործը հետզհետէ յաջողակ կերպով յառաջ է գնում Մուստաֆա
խանի շնորհիւ. որովհետեւ նորա ժամանակ Ճիրվան (Աղսուն)
երկիրը խաղաղութիւն էր վայելում. նա՝ Մուստաֆա խանը
հայերին բաւական պաշտպանում էր պարսիկներէ և տաճիկնե-
րի հալածանքից և բռնութիւնից:

Աղա Մահամմատ շահին Ճուշի քաղաքում սպանելուց
յետոյ՝ ռուսաց զօրքը նուաճեց Ճիրվանի հարեւան քաղաքնե-
րը՝ Ճուշի, Գանձակ, Նուխի, Ըամախի, Լանքարան, Բազու,
Ղուբայ և Դարբանդ: Ճիրվանայ Մուստաֆայ խանը առանց
ընդդիմանալու հպատակութիւն ցոյց տուեց ռուսաց. իշխան
(կնեազ) Յիցիաօվի ձեռամբ եղաւ նա հարկատու խան: Այդ
ժամանակ ռուսաց մէկ մասնաւոր զօրաբաժին բանակեալ ու-
նէր Ճիրվանայ Սաղիան գիւղի ս. Ստեփաննոս վանքի մօտ, որ
մերձաւորապէս 22 վերստաշափ հեռաւորութիւն կունենայ Փիթ
դաղից, և 18 վերստ Ըամախուց:

Սաղիան գիւղի յիշեալ ս. Ստեփաննոս նախավկայի վան-
քը այդ ժամանակ ծաղկած գրութեան մէջ լինելով՝ հարուստ
վանք է եղել կամ առաջնորդարան վիճակին. նոյն վանքի վա-
նահայր Յովհան եպիսկոպոսը մի քաղաքագէտ և զործունեայ
մարդ է եղել, որը Ճիրվանայ թեմի և միանդամայն Աստրախա-
նայ թեմի առաջնորդն է համարուել: Մի ղէպքի առիթով մինչեւ
ռուսաց նուաճելը Ճիրվանին՝ Մուստաֆայ խանը հին Ըամա-
խի քաղաքը Աղսուից մինչեւ Փիթդաղ տեղափոխելը՝ զայրա-
նալով Յովհան եպիսկոպոսի վերայ՝ հրամայում է գանակոծ ա-
նել նորան. բայց յետոյ անձամբ տեսնելով Յովհան եպիսկո-
պոսին և ծանօթանալով միջոցաւ խան Պօղոսի, շատ փոշմա-
նում է իւր արարքի մասին, և այնուհետեւ սկսում է սիրել և
յարգել նորան: Երբեմնապէս Մուստաֆա խանը իւր չքախմբով
(свита) հիւր է գնացել Յովհան եպիսկոպոսին, որ մեծ հիւրա-
սիրութիւն ցոյց տալով՝ ճանապարհել է խանին և չքախմբ-